

STEREOTIPI

V trenutku, ko se rodimo stopimo v svet predsodkov in stereotipov, norm, idealov. Ko pridemo na svet imamo dve možnosti: ali živimo po njih in jim pustimo da nam krojijo življenje, ali pa zberemo dovolj volje in poguma in jih presežemo. Koliko vas misli, da po večini niste polni stereotipov in da ljudi ne sodite glede na njihov izgled, spol, veroizpoved in poklic?

Kulturni/etnični stereotipi:

Američani so debeli, leni in nerazgledani. (Homer Simpson)

Arabci in Muslimani so teroristi.

Italijani in francozi so dobri ljubimci.

Temnopolti prebivalci Amerike so revni.

Judje so pohlepni.

Azijci so odlični pri matematiki in ves čas jedo riž.

Irci so pijanci.

Zaprte oči. Predstavljajte si videz in značilnosti posameznikov, ki opravljajo tale dela: vožnja avtobusa, delo v knjižnici, bobnanje v metal skupini. (slike) So osebe na slikah kaj podobne vašim predstavam? Zakaj si ni noben od vas predstavljal voznice avtobusa, bobnarke v metal skupini in knjižničarja?

Za začetek moramo ločiti dve besedi, ki ju pogosto mešamo med sabo. Stereotip in predsodek. Kaj je razlika, ali sploh obstaja razlika ali sta to zgolj sinonima?

Stereotipe je sicer težko, a vendarle mogoče omiliti, predsodke pa skoraj nemogoče. Glavna posebnost stereotipa po Janu Musku (1997) je, da so to preproste in primitivne kognitivne sheme. Zaradi preprostosti se med ljudmi zelo hitro razširijo. Iz okolja sprejemamo stališča, norme, vrednote - brez premisleka, ne da bi se posebej poglobljali ali premišljevali. To nam pomaga, da se znajdemo v situacijah in se nam ni treba vsakič posebej odločati, kako se bomo vedli. Stereotipe torej uporabljamo, da lažje in hitreje ocenimo situacijo in ravnamo v skladu z njo. Stereotipi pa začno izginjati, ko pridemo resnično v stik s posameznim človekom, ki se ga ta stereotip tiče.

Podlaga za nastanek stereotipov:

	Poenostavljanja
	Pretiravanja ali prevračanje besed
	Posploševanja
	Predstavljanja kulturnih lastnosti kot naravne

Vplivi na stereotipe in spolni stereotipi:

Na stereotipe vplivajo vsi dejavniki socializacije, od družine in vrstnikov do množičnih medijev. V zahodnih družbah prevladuje predstava o moških kot inteligentnih, odločnih, močnih, neodvisnih in dominantnih, ženske pa naj bi bile čustvene, nežne, šibkejše, razumevajoče in popustljive. Prav mediji pogosto prikazujejo ženske in moške v stereotipnih vlogah, npr. moški so v filmih pogosteje glavni junaki in nosilci zgodbe. Še bolj stereotipno so ženske in moški prikazani v oglasih, kjer so ženske prikazane kot uporabnice oglaševanega izdelka, najpogosteje kot matere in gospodinje, moški pa nastopajo v vlogah poslovnežev ali strokovnjakov, ki izdelek priporočajo. Spolni stereotipi so prisotni tudi v tradicionalnih otroških pravljicah, npr. Pepelki, Sneguljčici, Petru Klepcu...

Etnični stereotipi:

Zelo značilni so etnični stereotipi (spoznali smo jih že prej), ki so poenostavljene in neutemeljene sodbe o narodih ali nacionalnih skupinah oziroma pripadnikih teh skupin. Nastanejo s posplošenjem nekih značilnosti in lastnosti, ki so lahko deloma celo točne, na cel narod ali skupino. Vsakodnevni govor je poln takih stereotipov, na primer črnogorska lenoba, italijanski temperament, švicarska natančnost. Zaradi poenostavljenosti pa je vprašljiva objektivna utemeljenost stereotipov.

Pokrajinski stereotipi:

Znotraj slovenskega naroda pa so razvidni tudi stereotipi, ki smo jih poimenovali pokrajinski stereotipi. Gre namreč za poenostavljene in neutemeljene sodbe o pokrajinah oziroma pripadnikih teh pokrajin, ki so nastale s posplošenjem nekih značilnosti in lastnosti na vse prebivalce neke pokrajine. Pri nas tako poznamo stereotipne poglede

na Gorenjce, Štajerce, Dolenjce, Prekmurce (npr. Gorenjci so škrti, Dolenjci pijanci...)

Vsakdan in stereotipi:

V vsakdanjem življenju imajo stereotipi pomembno vlogo, saj se s stereotipizacijo situacij, ljudi in odnosov hitro prilagodimo na socialno okolje. So učinkoviti, obenem pa izkrivljajo stvarnost, predvsem podobo ljudi, kakršni v resnici so – enkratni, različni, spremenljivi...

Naštela vam bom nekaj stavkov, vi pa boste povedali, ali gre za stereotip ali ne:

Stereotip - vsi policaji in blondinke imajo premajhen IQ;

Stereotip - vsi zdravniki pišejo tako, da za njimi ne zna nihče brati, razen zdravnikov in farmacevtov.

Stereotip - Kombinacija vodne postelje z električnim tokom je nevarna

Stereotip – Vodna postelja je hladna

Stereotip – Vodna postelja valovi (morska bolezen)

Če ste prej dobro poslušali veste, da stereotipi ne izražajo vedno negativnega odnosa, ampak temelji na nepoznavanju, nevednosti in ignoranci. Vse zgornje povedi so stereotipi.

Stereotipi v dramatiki:

Kulturni tip stereotipov je poznan tudi v dramatiki. Izraz se uporablja za opis osebnosti, način govora in ostalih lastnosti določenega kulturnega tipa ljudi. V literaturi in umetnosti so stereotipi vedno kliše ali predvidljiva situacija oziroma tip osebnosti. Npr. stereotipni "hudič" se vedno pojavlja v rdečem, ima roge in nosi vile, stereotipni "trgovski potnik" je vedno urejen, hitro govori in mu ni za zaupati.

Boj za manj stereotipov!